

Skončujeme s dekapitací stromů?

Dr. James R. Fazio *Arborist News*

Nejvyššími ekvivalentem správného zapěstování stromů je zdravý a dobře tvarovaný strom. Je cílem oboru péče o dřeviny - arboristiky. Dekapitované stromy tj. stromy s odřezanými vrcholky jsou protipólem tohoto cílu.

Odřezávání vrcholů stromů bylo již na samotném počátku vzniku moderní arboristiky ve Spojených státech považováno za silně nevhodné. V roce 1907 uveřejnil John Davey ve své knize „The Tree Doctor“ fotografie stromů se seřezanými vrcholy. Byl silným odpůrcem těchto praktik – považoval je za „práce ignorantních lesníků“. Napsal také, že „příroda nevytvořila tak nádherné vitální vrcholky stromů k tomu, aby byly rozřezány na kousky a zásobovaly bláznů honícími se za výdělkem ze dřeva“.

Od té doby uplynulo již téměř století a dekapitace je stále běžná praktika. I přesto, že máme stále více důvodů mluvících proti. Kromě vlivu na estetické cítění mnoha lidí, máme také ověřené důvody, které se vztahují ke zdraví stromů, provozní bezpečnosti a k ekonomické stránce věci:

- Zmenšení listové plochy snižuje tvorbu živin, které jsou potřebné k růstu kořenů a k udržení vitality stromu.
- Náhlé vystavení vnitřních větví přímému slunečnímu svitu může vést ke spálení.
- Odříznutí hlavních větví spěje k tvorbě výmladků, které se postupem času stávají nebezpečnými.
- Vytvořením pahýlu po odřezání větve nebo vrcholu odkrýváme místo vhodné pro vniknutí infekce způsobené hmyzem nebo houbami. Tyto pahýly totiž nejsou schopny produkovat pryskyřici ani chemické látky zabraňující invazi chorob.
- Přestože je samotná dekapitace relativně levným řešením, je často nezbytné pokračovat v následném seřezávání větví, aby byl dodržen požadovaný tvar a zajištěna bezpečnost stromu.
- Zodpovědnost vlastníka za strom vzrůstá úměrně s nárůstem možného rizika jeho statického selhání.
- Postupem času se zvyšují také náklady na odstranění chřadnutí stromu. Odstraněním nebo poškozením stromu se snižuje hodnota nemovitosti

Máme-li tedy tolik důvodů, proč by stromy neměly být drasticky ořezávány a tak dlouhou

historii odporu odborné veřejnosti vůči těmto praktikám, proč někteří majitelé stále požadují nebo dovolují, aby vrcholky stínících stromů byly odřezány?

Mnoho z nás přicházelo s různými teoriemi. V roce 1997 nám umožnil grantový program Hyland R. Johnse abychom zašli přímo za vlastníky seřezaných stromů a zde našli odpovědi. Pokud vím, bylo to poprvé, kdy někdo provedl takovýto výzkum systematickou cestou.

Kdo seřezávání vrcholů provádí?

Bylo kontaktováno 110 obyvatel, z nichž 83 přislíbilo účast na průzkumu. Na arboristickou část průzkumu odpovídaly zkontaktované lokální firmy.

Zjistili jsme, že ti, kdo rozhodli o provedení prací, byli převážně lidé ze starší části populace (58 % tvořili občané starší 50 let), ne příliš vzdělaní (72 % nemělo maturitu), a byli z ekonomicky slabších rodin (57 % domácností mělo příjem menší jak 40,000 USD ročně). Téměř všichni byli vlastníky nemovitosti.

Důležité bylo, že okolo 26 % lidí žilo ve svých domech méně než 5 let, zbývajících 74 % obývalo své domy od 5 do 70 let. Tento fakt vede k závěru, že nejvíce žádají o seřezání vrcholů stromů nedávno nabytí vlastníci domů.

V arboristické části průzkumu 53 % tázaných odborníků odhadlo, že si pro dekapitaci vlastníci stromů vybírají známé firmy zabývající se péčí o stromy, 21 % uvedlo, že práci vykonávají lidé původem z jiných oborů. Pouze jeden respondent uvedl provedení vlastníkem; ostatní si nebyli jisti vůbec.

Na základě rozhovorů s obyvateli jsme zjistili, že arboristické firmy stojí za pouhou polovinou těchto zásahů. Za druhou polovinu zásahů zodpovídá laická veřejnost. Přesněji řečeno 56 % zásahů bylo provedeno příležitostnými pracovníky – protože bylo pro většinu obyvatel obtížné odlišit odborné firmy zabývající se péčí o stromy od neodborných, zavedli jsme pro obě skupiny termín „komerční firmy“. Zbývajících podíl prací byl proveden na bázi „domácího kutilství“ – z 29 % to byli majitelé, z 8,5 % příbuzní a 5 % tvořili přátelé a sousedé.

Chtěli jsme se také dozvědět, jakým způsobem byly kontaktovány arboristické společnosti. Na doporučení sousedů a přátel dalo 37 % vlastníků, 26 % se spolehlo na telefonní seznam a 9 % na inzeráty v novinách. 14 % vlastníků zkontaktovalo firmu působící v blízkém okolí, dalších 14 % zakázek bylo výsledkem předchozích nepříliš oblíbených podomních nabídek a 2 % byla domluvena po předchozí telefonické nabídce.

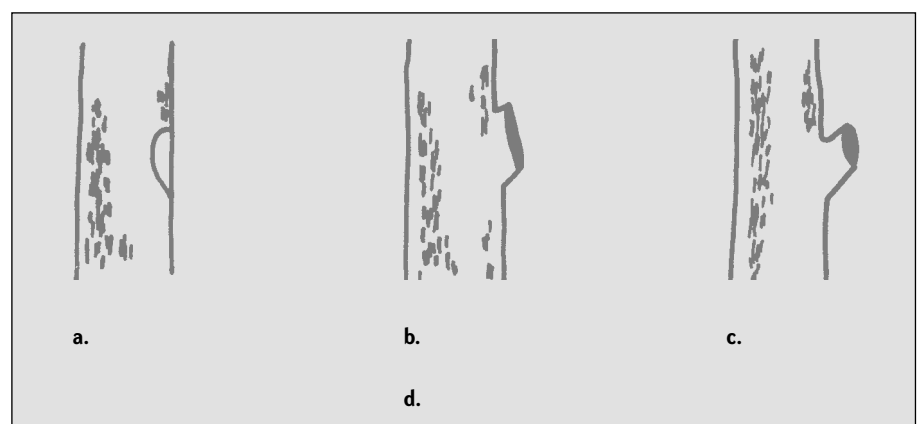
Proč jsou tyto práce požadovány?

Náš průzkum potvrdil, co mnozí z nás předpokládali: strach je prvotní motivací, která vede k zásahům do tvaru stromů. 57 % obyvatel se obávalo velikosti svých stromů. Hlavním zájmem bylo bezpečí jejich domů. Další důvody zahrnovaly obavu z ničivých následků vichřice (24 %), 6 % považovalo tyto práce za rutinní záležitost při péči o stromy a ostatní uvedli nepřehledné množství dalších důvodů. Pouze dvěma dotazovaným se líbil výsledný vzhled.

Arboristé ve studii podcenili faktor strachu, odhadli, že je hlavní příčinou jen ze 47 %. Zničení v bouři se podle nich obává 9 % vlastníků a za rutinní záležitost tyto úpravy považuje také 9 %. Dále odhadovali, že zbývajících 15 % obyvatel jsou lidé neznalí a ovlivnění okolím.

Jaké jsou znalosti vlastníků?

Naše studie obsahovala také letmý pohled do znalostí vlastníků týkajících se péče o stromy. Jestliže jsme měli přesvědčit majitele stromů, že dekapitace je špatná, museli jsme si být jisti úrovní znalostí jež má naše cílová skupina. Vypracovali jsme tedy dotazník, který obsahoval 8 otázek týkajících se řezů a příbuzných záležitostí, které nám mohly pomoci poodhalit laické znalosti o základní péči o stromy. Nechtěli jsme, aby byli dotazovaní zastrašeni špatným pocitem ze svých případných chyb, a tak i přesto, že odpovídali na otázky odpověďmi ano či ne, byly dotazy formulovány tak, aby si dotyčný myslel, že se ptáme na jeho názor. Slova „tvarování“ a „dekapitace“ byly záměrně vynechány. (Pro jednoduchost čtení jsem pro vás tyto dotazy upravil tak, aby byl zřejmý cíl průzkumu. Odpověď na dotaz č. 1–7 byla ne, v otázce č. 8 měl být vybrán obrázek se správným způsobem odříznutí větve – správná odpověď je b.)

Obrázek k otázce číslo 8 – dotazník viz na následující straně

Dotazník týkající se základní péče o stromy, zodpovězen obyvateli, jejichž stromy byly dekapitovány:

1. Měly by být stromy hnojeny alespoň jednou ročně? 48 % tázaných zodpovědělo správně
2. Bude dekapitovaný strom bezpečnější tj. méně náchylný k tomu, aby ohrožoval někoho nebo zničil něčí majetek? 4 % tázaných zodpovědělo správně
3. Je-li odřezán vrchol, zesílí strom z toho důvodu, že kořeny budou zásobovat méně větví? 11 % tázaných zodpovědělo správně
4. Je-li odřezán vrchol, bude tento zásah prospěšný z hlediska přílivu světla do středu koruny? 5 % tázaných zodpovědělo správně
5. Je odřezání vrcholu správnou prevencí před opádem hmyzu a nemocí? 13 % tázaných zodpovědělo správně
6. Zahojí se rána po dekapitaci? 24 % tázaných zodpovědělo správně
7. Bude důsledkem odřezání vrcholu stromu mohutnější kořenový systém? 7 % tázaných zodpovědělo správně
8. Správný řez větve (výběr správného obrázku, viz níže): 30 % tázaných zodpovědělo správně

Výsledky testu znalostí nás ujistily, že vlastníci stromů se seřezanými vrcholy nemají dostatek znalostí o základních faktorech ovlivňujících stav jejich stromů. Pouhých 6 % tázaných zodpovědělo více jak polovinu dotazů správně.

Jiným způsobem, jakým jsme chtěli zjistit, jestli obyvatelé rozumí vlivům seřezání koruny na strom, bylo položení dotazu: „Za jak dlouho si myslíte, že bude třeba dalšího zásahu a co přesně bude třeba provést?“ 67 % obyvatel chápalo, že se znovu vytvoří výmladky, které bude třeba odstranit a očekávají tedy opakování prací během následujících pěti let. Naopak 18 % dotázaných si myslí, že již žádné budoucí práce nebude třeba; 8 % si nebylo zcela jisto.

Pří dotazu na cenu provedení prací odpovědělo 40 % obyvatel, že bude nulová, protože zásah provedou sami nebo za pomoci svých přátel a sousedů. Průměrná cena uvedená ostatními dotázanými činila 489 USD.

Také nás zajímalo, jak se vlastníci stromů dozvěděli o nutnosti tohoto řezu. Bylo opravdu těžké tuto skutečnost zjistit – lidé si buď již nepamatovali nebo zaměnili zdroje informací, a to díky obrovskému každodennímu přílivu informací.

V naší studii uvedlo 34 % účastníků, že neobdrželi žádnou radu, 41 % se távalo „odborníků“ z řad komerčních firem nebo příležitostných pracovníků, 13 % získalo radu od státního „úředníka“, 12 % důvěřovalo přátelům a sousedům a 7 % příbuzným. Jestliže si lidé dobře vzpomněli, 58 % dotázaných o řezu někdy četlo, 22 % vidělo šot v televizi a 20 % něco slyšelo v rádiu. Přesný název knihy, pořadu či jiného zdroje mohlo však s jistotou určit jen 5 účastníků, jednalo se nejčastěji o informační brožury státní správy nebo městských úřadů. Byla také vypracována statistika o tom, zda si lidé více informovaní v péči o stromy vedli ve znalostním

testu lépe. Žádný rozdíl však nebyl nalezen. Obdržené informace a rady se zřejmě netýkaly oblastí, ke kterým byl vztažen náš test, nebo jednoduše nebyly dlouhodobějšího charakteru.

Úloha místních arboristů

Náš průzkum důvěryhodnosti a správnosti postupů arboristických firem ve zkoumané oblasti byl znepokojující. Ze 75 firem nalezených v telefonním seznamu 10 neuvedlo svou adresu, a to ani po telefonické žádosti. Čas od času rádi přirovnáváme arboristy k obvodním lékařům. Představte si tedy doktora, který vám po telefonické poradě odmítne udat adresu ordinace! Ze 65 úspěšně zkontaktovaných společností zaslalo požadovaný dotazník zpět pouhých 19, tedy 29 %. Výsledky dotazníku lze jen ztěžka považovat za reprezentativní. Dozvěděli jsme se, že 37 % firem nabízí dekapitaci jako jednu ze svých služeb, 6 firem (32 %) zaměstnává arboristy s certifikací ISA, ti dekapitaci vůbec nenabízejí. Každá firma však teoreticky naznačila, že by k dekapitacím za jistých okolností přistoupily. Šest z 19 společností označily za takovou „jistou okolnost“ provozní bezpečnost, čtyři změnily riziko poškození bouří. Tři společnosti by tyto práce provedly „v pouze určitých případech“, „trvá-li na svém vlastník“ a „k otevření výhledu“. Všichni arboristé se shodují na tom, že odřezání vrcholu je pro strom nezdravé. 55 % si myslí, že je těchto praktik prováděno přespříliš, zatímco 32 % vyjádřilo opačný názor. Okolo poloviny odpovídajících arboristů (53 %) věří, že dekapitace jako praktika v péči o stromy je na ústupu, 11 % si myslí opak. Zbývající skupina nemá na vývoj žádný názor.

Jak můžeme dekapitacím předcházet?

Názory arboristů, kteří si myslí, že odřezávání vrcholů je na ústupu, jsou pravděpodobně správné. Když psal pan Davey v roce 1907 o „ignorantních a do nebe volajících přestupcích profesionálních lesníků“, zaznamenal také, Pensylvánie byla téměř celá pokryta dekapitovanými stromy a že ve městech jako je např. Philadelphia byly desítky tisíc stromů zničeny kompletně. Samozřejmě, že dnešní množství dekapitovaných stromů se zdaleka nerovná tomuto záznamu z Pensylvánie. Stále se však tento trend kolem nás vznáší a odmítá nás opustit natrvalo. Stromy bez vrcholů můžete najít téměř ve všech obcích a zvláště ve městech. Zde nabízíme několik rad jak dekapitacím předcházet:

- Arboristické firmy jsou jak jednou z příčin problému, tak i klíčem k řešení. Ačkoliv jsme se při rozhovorech s vlastníky nepokoušeli zjistit názvy firem jež pro ně stromy dekapitovali, některé z nich byly zmíněny dokonce několikrát. Není divu, že tyto praktiky péči o dřeviny házejí stín na celou profesi arboristiky v daném regionu. Bohužel máme nedostatek vyhlášek a nařízení, které by byly zřejmě jedinou vhodnou cestou k pozastavení činnosti těchto soukromníků a firem.
- Všichni opravdoví arboristé by měli mít ve svých inzerátech uvedenou adresu a kontakt na

jejich organizaci ISA a snad i varovat čtenáře, aby se o tyto podrobnosti zajímali. Taktéž zmínka „Neprovádíme dekapitace“ by byla vhodnou, i když nelichotivou poznámkou.

- Arboristé a ostatní lidé zájímající se o tuto problematiku by měli spolupracovat s vládními organizacemi a státními úředníky, tak, aby obce všech velikostí vlastnili místní vyhlášky s požadavky na kvalifikaci firem vykonávající péči o stromy. Kvalifikace nemusí být nutně obsáhlá - stačí vlastnit veřejně oznámenou obchodní adresu a doklad o odpovědnosti pracovníků a jejich pojištění. Tento způsob by také pomohl rozlišit hranici mezi oprávněnými firmami a jejich rivaly z řad nepojištěných amatérů.
- Arboristé a ostatní lidé zabývající se touto problematikou by se měli účastnit vzdělávacích programů. Již existujícím příkladem je město Seattle, kde někteří arboristé spolupracují s organizací Plant Amnesty a upozorňují obyvatelstvo na problematiku dekapitací. Ve městě Spokane financovali arboristé kampaň proti dekapitacím prostřednictvím reklamy na městských autobusech a rozesláním tematických brožurek všem majitelům takto poškozených stromů. Missourský městský a obecní konzulát a USDA Forest Service nedávno poskytl 22 000 USD na podobnou kampaň, která bude zahrnovat veřejná oznámení ve všech médiích.
- Jednou z neúčinnějších cest proti dekapitacím je například rozvířít mediální kampaň ve chvíli, kdy se tyto práce provádí ve vašem sousedství. Skip Kincaid, městský lesní poradce v St. Louis, distribuuje kopie článku „Neseřezávejte vrcholy stromů“, do domácností, v jejichž okolí se seřezávání provádí. Jinou cílovou skupinou lidí by měli být zaměstnanci reálních kanceláří, protože většina úprav v okolí domů se provádí právě nedlouho po koupi domu. Tito zaměstnanci by měli být schopni porozumět estetickým a ekonomickým vlivům odřezávání vrcholů a jejich služby by měly také zahrnovat doporučení odborných společností péče o dřeviny v dané oblasti.
- Literatura a jiné zdroje dotýkající se dekapitací stromů by neměla pouze vypichovat zlo, které se odřezáním vrcholu podporuje, ale měla by také ukázat, že redukovat korunu je možné i jinými způsoby. V mnoha případech toto alternativní řešení může potlačit strach vlastníků nadměrných velikostí stromů.

Úspěšný konec dekapitací je na dosah. Fyziologická i ekonomická stránka věci mluví pro vhodnější způsoby řezu. Porozumějme potřebám vlastníků a snažme se odstranit tendence komerčních firem vidět v dekapitacích jednoduchý výdělek. Dejme tedy odřezávání vrcholů červenou, tak, abychom v roce 2007, kdy bude kniha „The Tree Doctor“ pana Daveyho již stoletá, mohli na tuto techniku vzpomínat jako na minulost.

Arborist News, říjen 1999
překlad Paula Bortlová